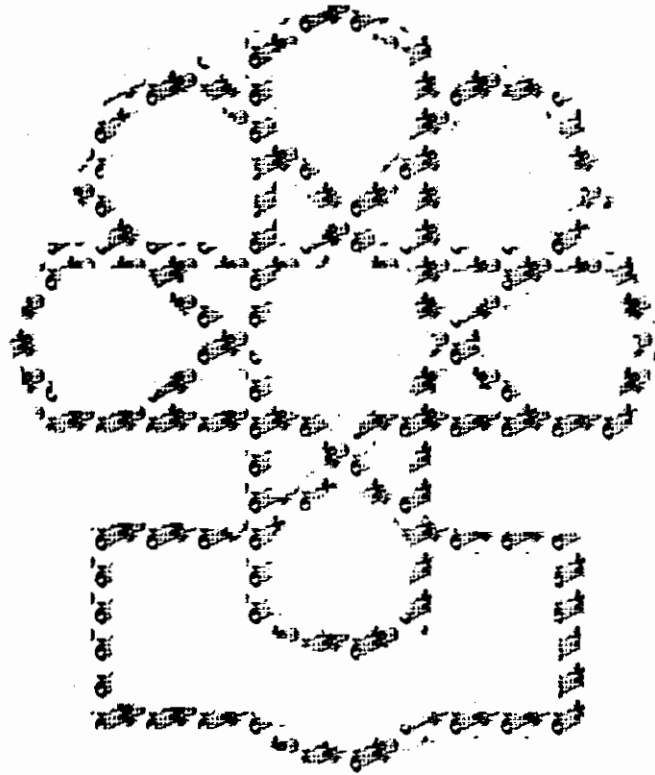

۱۴۰۹

۲۹۵۴
K

وجوه قانونی و سیر تحولات دانشگاه آزاد اسلامی

معاونت پژوهشی
آذر ۱۳۷۶

کار: گروه (۲) خدمات پژوهشی

این مطالعه حسب درخواست جناب آقای یوسف نژاد نماینده مردم
ساری در مجلس شورای اسلامی تهیه و تدوین گردیده است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	کد گزارش: ۳۲۰۲۹۳۴
کتابخانه واحد اسناد و کتابخانه ملی	
شماره: ۷۸۴۳	
تاریخ: ۲۵ / ۱۱ / ۷۲	

بسمه تعالی

وجوه قانونی و سیر تحولات دانشگاه آزاد اسلامی

کد گزارش: ۳۲۰۲۹۳۴

۱- مقدمه

دانشگاه آزاد اسلامی در جهت تحقق اهداف مندرج در کلیات آیین نامه تأسیس مؤسسات آموزش عالی غیر دولتی غیر انتفاعی، مصوب چهل و یکمین جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی، تأسیس شده و در سال تحصیلی ۱۳۷۴-۱۳۷۵ مجموعاً آموزش ۴۳ درصد از کل دانشجویان کشور یعنی ۵۲۱۴۷۲ دانشجو را به عهده داشته است. در این گزارش وجه قانونی تأسیس روند تحول و چگونگی ارزیابی مدارک این دانشگاه مورد بررسی قرار گرفته است.

۲- وجه قانونی تأسیس

کلیات آیین نامه تأسیس مؤسسات آموزش عالی غیر دولتی غیر انتفاعی در چهل و یکمین جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسید. به موجب ماده ۱ این آیین نامه مؤسسات آموزش عالی غیر انتفاعی با اهداف زیر تأسیس می شوند:

الف - ارتقای سطح دانش و فرهنگ جامعه؛

ب - تأمین نیروی انسانی متخصص مورد نیاز کشور؛

ج - گسترش آموزش عالی در کشور به نحوی که بتواند پاسخگوی عطش جامعه برای کسب علم باشد؛

د - کمک به بسیج و استفاده از همه مدرسان و استادان جامعه در امر آموزش عالی؛

ه - ایجاد زمینه مناسب برای فعالیت همه جانبه مردم در امر گسترش و اعتلای دانش و پژوهش کشور.

در جهت تحقق اهداف مندرج در این ماده، اساسنامه دانشگاه آزاد اسلامی در جلسات ۱۰۳، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۳۱ و شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسید. به موجب ماده ۳ این اساسنامه حدود فعالیت آموزشی و پژوهشی دانشگاه چه از حیث مقطع و رشته تحصیلی و چه از حیث ایجاد واحدهای وابسته به تناسب رشته با توجه به مجوز شورای گسترش دو وزارتخانه فرهنگ و آموزش عالی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین می گردد. همچنین بر اساس تبصره ۱ اساسنامه ظرفیت پذیرش دانشجویان برای هر سال تحصیلی باید بر حسب مورد به تصویب وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت فرهنگ و آموزش عالی برسد.

۳- سیر تحولی

تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی با متوسط رشد سالانه ۲۶/۸ درصد از ۱۱۶۶۲۳ دانشجو در سال ۱۳۶۸

به ۶۱۳۴۷۶ دانشجو در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است (جدود شماره ۱).

بررسی میزان افزایش تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی بر حسب گروه‌های آموزشی نشان می‌دهد که متوسط رشد سالانه دانشجویان گروه‌های فنی و مهندسی (۳۶/۴ درصد) و کشاورزی و دامپزشکی (۲۷/۱ درصد) بیشتر از سایر گروه‌های آموزشی بوده است. متوسط رشد مزبور در مورد سایر گروه‌های آموزشی این دانشگاه به شرح زیر بوده است. علوم انسانی، اجتماعی و هنر ۲۵/۵ درصد، علوم پایه ۲۳/۶ درصد و پزشکی ۲۱/۱ درصد.

بررسی تحول ساختار آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی به لحاظ گروه‌های آموزشی طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۵ را نشان می‌دهد که ساختار فوق در راستای کاهش سهم دانشجویان گروه آموزشی علوم انسانی، اجتماعی و هنر (به میزان ۴/۵ درصد) و افزایش سهم دانشجویان گروه آموزشی، فنی و مهندسی (به میزان ۷/۷ درصد) تحول یافته است.

بررسی میزان افزایش تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی بر حسب مقاطع تحصیلی طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۵ نشان می‌دهد که متوسط رشد سالانه تعداد دانشجویان مقاطع کارشناسی ارشد و کارشناسی این دانشگاه فاصله قابل توجهی با سایر مقاطع تحصیلی آن داشته است. تعداد دانشجویان این دو مقطع به ترتیب با متوسط رشد سالانه ۳۷/۷ درصد و ۲۸/۴ درصد افزایش یافته‌اند.

بررسی تحول ساختار آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۵ به لحاظ مقاطع تحصیلی نشان دهنده آن است که از سهم دانشجویان مقطع کاردانی به میزان ۷ درصد کاسته شده و به سهم دانشجویان مقطع کارشناسی به میزان ۷/۲ درصد افزوده شده است (جدود شماره ۲).

تعداد اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی با متوسط رشد سالانه ۲۱/۱ درصد از ۲۳۷۰ استاد در سال ۱۳۶۸ به ۹۰۳۹ استاد در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است. بیشترین میزان افزایش اعضای هیئت علمی در گروه‌های آموزشی هنر، علوم انسانی و اجتماعی و فنی و مهندسی بوده است (جدود شماره ۳).

محاسبه شاخص نسبت دانشجو به استاد در دانشگاه آزاد اسلامی نشان می‌دهد که در سال ۱۳۶۸ این شاخص معادل ۴۹ بوده است. بررسی روند این شاخص طی دوره ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۵ نشان می‌دهد که به دلیل افزایش خطی تعداد دانشجویان و عدم جذب کافی اساتید، نسبت دانشجو به استاد از ۴۹ در سال ۱۳۶۸ به ۶۸ در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته است. نسبت مزبور در هیچ یک از گروه‌های آموزشی بهبود نیافته است. میزان افزایش (بدتر شدن شاخص نسبت دانشجو به استاد) در گروه‌های فنی و مهندسی و کشاورزی به ترتیب معادل ۴۸ و ۲۱ بوده است.

نسبت دانشجو به استاد در دانشگاه آزاد اسلامی با شاخص‌های مطلوب در این زمینه تفاوت فاحشی دارد. به طوری که در گروه فنی و مهندسی نسبت مطلوب دانشجو به استاد ۱۷ و در دانشگاه آزاد اسلامی ۷۹ است. در مجموع نسبت دانشجو به استاد در هر یک از گروه‌های پزشکی، علوم پایه، هنر، علوم انسانی و اجتماعی، فنی و مهندسی و کشاورزی و دامپزشکی به ترتیب معادل ۱۷ نفر، ۲۷ نفر، ۵۸ نفر، ۶۲ نفر و ۳۷ نفر بیشتر از نسبت‌های مطلوب است.

۴- نحوه ارزیابی مدارک دانشگاه آزاد اسلامی براساس قوانین موجود

براساس ماده ۱۰ آیین نامه تأسیس مؤسسات آموزش عالی غیر دولتی غیر انتفاعی مؤسسات مزبور به دو دسته تقسیم می شوند: نوع اول مدرک رسمی که مورد تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی است صادر می کنند و نوع دوم یعنی مؤسساتی که خارج از ضوابط آموزش عالی رسمی کشور (از نظر مقاطع تحصیلی و مقررات آموزشی و غیره) و با نظام آموزشی آزاد فعالیت می کنند، گواهی نامه داخلی که رسمیت نداشته و فاقد ارزش استخدامی است صادر می کنند.

از آنجا که براساس ماده ۱۲ معافیت تحصیلی فقط شامل دانشجویان مؤسسات آموزش عالی نوع اول می شود و دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی از معافیت تحصیلی برخوردارند، پس بدیهی است که این دانشگاه جزء مؤسسات نوع اول تلقی شده و مدرک تحصیلی آن مورد تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی و دارای ارزش استخدامی باید باشد.

جدول ۱- تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی به تفکیک گروه های آموزشی

گروه آموزشی	۱۳۶۸		۱۳۷۵		متوسط رشد سالانه (درصد)
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
پزشکی	۸۰۳۴	۶/۹	۳۰۷۵۴	۵/۰	۲۱/۱
علوم پایه	۹۸۷۳	۸/۵	۴۳۴۴۳	۷/۱	۲۳/۶
هنر، علوم انسانی و اجتماعی	۷۷۹۱۷	۶۶/۸	۳۸۲۲۳۸	۶۲/۳	۲۵/۵
فنی و مهندسی	۱۳۳۳۲	۱۱/۴	۱۱۶۹۱۶	۱۹/۱	۳۶/۴
کشاورزی و دامپزشکی	۷۴۶۷	۶/۴	۴۰۱۲۵	۶/۵	۲۷/۱
جمع	۱۱۶۶۲۳	۱۰۰/۰	۶۱۳۴۷۶	۱۰۰/۰	۲۶/۸

جدول ۲- تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی به تفکیک مقاطع تحصیلی

مقاطع تحصیلی	۱۳۶۸		۱۳۷۵		متوسط رشد سالانه (درصد)
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
کاردانی	۲۰۹۸۴	۱۸/۰	۶۷۷۳۷	۱۱/۰	۱۸/۲
کارشناسی	۸۹۹۷۷	۷۷/۲	۵۱۷۵۴۶	۸۴/۴	۲۸/۴
کارشناسی ارشد	۱۹۱۹	۱/۶	۱۸۰۴۲	۲/۹	۳۷/۷
دکتری	۳۷۴۵	۳/۲	۱۰۱۵۱	۱/۷	۱۵/۳
جمع	۱۱۶۶۲۳	۱۰۰/۰	۶۱۳۴۷۶	۱۰۰/۰	۲۶/۸

جدول ۳- تعداد اعضای هیئت علمی و نسبت دانشجوی به استاد در دانشگاه آزاد اسلامی

متوسط رشد سالانه (درصد)	۱۳۷۵		۱۳۶۸		گروه آموزشی
	نسبت دانشجوی به استاد	تعداد	نسبت دانشجوی به استاد	تعداد	
۱۵/۷	۲۶	۱۱۸۰	۱۹	۴۲۵	پزشکی
۱۸/۶	۴۴	۹۷۸	۳۳	۲۹۶	علوم پایه
۲۴/۸	۸۳	۴۶۲۹	۷۹	۹۸۱	هنر، علوم انسانی و اجتماعی
۱۹/۳	۷۹	۱۴۷۸	۳۱	۴۲۹	فنی و مهندسی
۱۸/۳	۵۲	۷۷۴	۳۱	۲۳۹	کشاورزی و دامپزشکی
۲۱/۱	۶۸	۹۰۳۹	۴۹	۲۳۷۰	جمع